

ПРОГРАМА "НОВЕ ПРАВОСУДДЯ"

ОСНОВНІ ЗАСАДИ НАВЧАННЯ БАЗОВИМ НАВИЧКАМ МЕДІАТОРА

ОСНОВНІ ЗАСАДИ НАВЧАННЯ БАЗОВИМ НАВИЧКАМ МЕДІАТОРА

КИЇВ - 2019

УДК 316.775.3:374.7.091.398

О-75

Автори:

Олеся Бік, Тетяна Білик, Андрій Гусєв, Вікторія Ейдемїллер, Галина Єрьоменко, Владислава Канєвська, Роман Коваль, Наталя Крєстовська, Марія Мотилюк, Катєрина Наровська, Світлана Петрова, Дїана Проценко, Луїза Романадзе, Ірина Таран, Інна Терещенко, Ольга Тютюн

Наукові консультанти:

Тетяна Кисельова, Дїана Проценко, Луїза Романадзе

Загальна редакція: Катєрина Наровська

Виконано в межах проекту

«Забезпечення якості послуг медіації шляхом стандартизації вимог до базового навчання медіаторів», що реалізовано ГО «НАМУ» за підтримки американського народу, наданої через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) в рамках Програми «Нове правосуддя»

Команда проекту:

Катєрина Наровська - керівник проекту, Олена Степаненко - координатор проекту, Наталя Мудрак - адміністративний асистент, Світлана Сахно - бухгалтер

Затверджено Правлінням ГО «НАМУ» 02 вересня 2019 року, протокол №12, та **відкрито для приєднання і визнання** тренерами-медіаторами, викладачами, коучами та провайдерами освітніх послуг, які здійснюють навчання у сфері медіації, організаціями, спілками та будь-якими іншими об'єднаннями медіаторів

Основні засади навчання базовим навичкам медіатора

О-75 Основні засади навчання базовим навичкам медіатора / За заг. ред. К. Б. Наровської. К.: Видавець В. Захаренко, 2019. 32 с. ISBN 978-966-2258-22-6

Основні засади навчання базовим навичкам медіатора покликані сприяти забезпеченню належної якості надання послуг медіації шляхом визначення принципових положень та мінімальних вимог до навчання медіаторів, що спираються на визнану світову практику і опрацювання більш ніж 25-річного українського досвіду навчальних центрів, тренерів, викладачів, коучів. Надано практичні рекомендації щодо здійснення різних видів навчання у сфері медіації та їх відмежування від навчання базовим навичкам медіатора; рекомендації щодо використання Основних засад навчання базовим навичкам медіатора різними суб'єктами у сфері медіації - провайдерами освітніх послуг, включно із закладами вищої освіти, донорами, іншими замовниками освітніх послуг, особами, які бажають пройти навчання, учасниками медіації. Навчання відповідно до Основних засад має забезпечити особі рівень компетентності, однаковий (базовий) для всіх сфер (практик) медіації, включно з медіацією в громадах та шкільною медіацією, та достатній для початку практики як медіатора і продовження навчання на спеціалізованих програмах для набуття навичок медіатора у різних сферах: сімейній, господарській, корпоративній, організаційній, трудовій, кримінальній, шкільній тощо. Додано постер з інформацією про Основні засади, що може використовуватись окремо від цього видання.

УДК 316.775.3:374.7.091.398

О-75

© Колектив авторів, 2019

© USAID, 2019

© ГО «НАМУ», 2019

© Видавець Захаренко В. О., 2019

ISBN 978-966-2258-22-6

ЗМІСТ

ПРЕАМБУЛА · 4

ВИЗНАЧЕННЯ ТА СКОРОЧЕННЯ · 7

Скорочення · **9**

РОЗДІЛ 1. ПРИНЦИПИ НАВЧАННЯ БНМ · 10

Комплексність навчальної програми · **10**

Цілісність навчальної програми · **10**

Навчання через практику · **10**

Екологічність освітнього процесу · **11**

Недискримінація · **11**

Чіткість, ясність формулювання результату навчання · **11**

Формування професійної ідентичності · **11**

Розподіл відповідальності · **12**

РОЗДІЛ 2. КОМПЕТЕНТНОСТІ МЕДІАТОРА · 13

Конфліктологічна компетентність · **13**

Комунікативна компетентність · **14**

Процедурна компетентність · **16**

Рефлексивна компетентність · **18**

Правова компетентність у сфері медіації · **19**

РОЗДІЛ 3. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСАД · 20

3.1. Рекомендації для провайдерів освітніх послуг · **20**

3.2. Рекомендації для осіб, які бажають пройти навчання у сфері медіації · **23**

3.3. Рекомендації щодо обрання медіатора для осіб, які мають намір взяти участь у процедурі медіації з метою вирішення своєї ситуації · **24**

3.4. Рекомендації для донорів та інших замовників послуг навчання у сфері медіації · **25**

3.5. Додаткові рекомендації для провайдерів освітніх послуг – закладів вищої освіти, що надають послуги з навчання у сфері медіації · **26**

ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ · 28

i. Способи визнання Зasad та оголошення про їх дотримання · **28**

ii. Моніторинг використання та дотримання Зasad · **28**

iii. Подальший перегляд Зasad · **28**

ПРЕАМБУЛА

Основні засади навчання базовим навичкам медіатора (далі – Засади) розроблені з метою окреслення мінімальних вимог до навчання медіаторів задля забезпечення належної якості надання ними послуг медіації.

Необхідність напрацювання цих Зasad викликана наявністю більш ніж 25-річного досвіду функціонування медіації в Україні та підвищенням темпів її розвитку і поширення, появою значної кількості “шкіл”, практик медіації, навчальних програм, збільшенням інтересу до медіації в суспільстві. Задачами напрацювання Зasad є погодження принципів, умов та мінімальних вимог (мінімального обсягу) до навчання медіаторів, які б спиралися на визнані в Європі та світі положення та забезпечували б належну компетентність медіаторів по завершенні базового навчання, що є однаковою для всіх сфер (практик) медіації, включно з медіацією в громадах, шкільною медіацією. Навчання відповідно до цих Зasad має забезпечити особі рівень компетентності, достатній для початку практики як медіатора та продовження навчання на спеціалізованих програмах для набуття навичок медіатора у різних сферах: сімейній, господарській, корпоративній, внутрішньоорганізаційній, кримінальній, шкільній тощо. Засади також містять практичні рекомендації щодо здійснення різних видів навчання у сфері медіації та їх відмежування від навчання базовим навичкам медіатора.

Засади розроблено Громадською організацією “Національна асоціація медіаторів України” з урахуванням зарубіжних стандартів і вітчизняного досвіду навчальних центрів, тренерів і викладачів в межах проекту «Забезпечення якості послуг медіації шляхом стандартизації вимог до базового навчання медіаторів», що реалізовано ГО “НАМУ” за підтримки американського народу, наданої через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) в рамках Програми «Нове правосуддя».

групою тренерів, медіаторів-практиків::

Бік Олеся
Білик Тетяна
Гусев Андрій
Ейдемільер Вікторія
Єрьоменко Галина
Каневська Владислава
Коваль Роман

Крестовська Наталя
Мотилюк Марія
Наровська Катерина (керівник проекту)
Петрова Світлана
Проценко Діана (науковий консультант проекту)
Романадзе Луїза (науковий консультант проекту)
Таран Ірина
Терещенко Інна
Тютюн Ольга,

науковим консультантом проекту Тетяною Кисельовою

та командою проекту:

Мудрак Наталія – адміністративний асистент проекту
Степаненко Олена – координатор проекту.

Члени робочої групи з напрацювання Зasad представляли НАМУ і такі організації та заклади вищої освіти:

Благодійний фонд “Простір без конфлікту”
Громадська організація “Жіночі ініціативи”
Громадська організація “Інститут миру і порозуміння”
Громадська організація “Ліга медіаторів України”
Громадська організація “Одеська обласна група медіації”
Громадська організація “Подільський центр медіації”
Громадська організація “Український центр медіації”
Громадська організація “Центр допомоги сім’ї”
Громадська організація “Центр права та посередництва”
Громадська спілка “Українська академія медіації”
Соціальне підприємство “Моя Дія”
Національний університет “Києво-Могилянська академія”
Національний університет “Львівська політехніка”
Національний університет “Одеська юридична академія”
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Університет менеджменту освіти НАПН України.

Засади обговорені членами ГО “НАМУ” та затверджені Правлінням ГО “НАМУ” 02.09.2019 р., протокол № 12. Виконання та дотримання положень цих Зasad є обов’язковим для членів ГО “Національна асоціація медіаторів України” та членів тих організацій та об’єднань медіаторів, що їх визнають. Кожен тренер-медіатор та/або

викладач також може добровільно визнати Засади, взявши на себе зобов'язання відповідально дотримуватись їх положень та інформувати про їх дотримання осіб, які виявили бажання здобути базові навички медіатора.

Організації, спілки та будь-які інші об'єднання медіаторів, медіатори-тренери, викладачі можуть вільно визнавати Засади або брати їх за основу при розробці власних стандартів і програм навчання у сфері медіації із обов'язковим посиланням на першоджерело та за умови забезпечення дотримання їх положень.

Засади можуть бути використані для:

- ▶ складання навчальних програм;
- ▶ написання/оголошення проектів, грантових, конкурсних та комерційних пропозицій, формування замовлення на навчання у сфері медіації;
- ▶ формування замовниками запиту щодо послуг медіації, вимог до якості навчання (компетентностей) медіаторів;
- ▶ обрання навчальної програми особами, які планують навчатись;
- ▶ складання маркетингового плану просування освітніх послуг;
- ▶ визначення якості освітніх послуг з навчання базовим навичкам медіатора;
- ▶ визначення якості надання послуг медіації особами, що здобули базові навички медіатора;
- ▶ розробки і впровадження сертифікаційних та/або акредитаційних процедур;
- ▶ розгляду скарг на якість надання освітніх послуг з навчання базовим навичкам медіатора або на якість послуг медіації тощо.

Методики оцінювання компетентностей медіатора не є предметом регулювання цих Зasad, оскільки такі методики можуть бути визначені критеріями оцінювання під час проміжних чи підсумкових форм контролю знань та навичок здобувачів, акредитаційними та подібними до них процедурами.

ВИЗНАЧЕННЯ ТА СКОРОЧЕННЯ

Нижченаведені терміни вживаються у цих Засадах в такому значенні:

Медіація – позасудова процедура врегулювання конфлікту (спору) шляхом ведення структурованого переговорного процесу між сторонами конфлікту (спору) за допомогою одного або декількох медіаторів.

Тренінг – освітній процес, що поєднує методи активного навчання, направлений на розвиток компетенцій, заснований на включенні учасників освітнього процесу в активну взаємодію шляхом фасилітації процесів пізнання, усвідомлення, рефлексії, створенні умов для саморозкриття учасників та набуття ними досвіду, модифікації (зміни) відношення (ставлення), знання чи поведінкових навичок того, хто навчається, з тим, щоб досягти ефективного застосування базових навичок медіатора.

Тренер – особа, яка здійснює навчання у форматі тренінгу та має підтвержені компетенції як медіатор і тренер та/чи фахівець у сфері освіти дорослих.

Коуч – медіатор-практик, який допомагає тренеру проводити окремі вправи під час освітнього процесу, як от симуляції чи рольові ігри, шляхом надання зворотного зв'язку здобувачам під час виконання цих вправ.

Викладач – особа, яка здійснює педагогічну діяльність в межах програми навчання у сфері медіації.

Провайдер освітніх послуг (далі – провайдер) – особа, фізична особа - підприємець чи юридична особа, яка організовує та/або забезпечує освітній процес (надання освітніх послуг).

Освітній процес – сукупність послідовних і взаємопов'язаних дій тренера/викладача і здобувачів, спрямованих на розвиток самостійності мислення і формування цінностей та ідентичності медіатора, на забезпечення свідомого і міцного засвоєння системи знань, умінь і навичок, формування вміння використовувати їх у професійній діяльності.

Здобувачі – особи, які уклали договір про отримання освітніх послуг з навчання у сфері медіації або запрошені для такого навчання замовником освітніх послуг.

Навчання БНМ – освітній процес, який забезпечує можливість оволодіння компетенціями медіатора в обсязі, визначеному в цих Засадах і достатньому для самостійної практики здобувача як медіатора та подальшого становлення в цій професії.

Освітні послуги з навчання у сфері медіації – послуги з післядипломної освіти (одержання додаткових знань і навичок, перепідготовка, підвищення кваліфікації, здобуття нової професії та самовдосконалення) або інші освітні послуги відповідно до КВЕД 85.59 “Інші види освіти, н.в.і.у.” (спеціальне навчання, навчання навичкам спілкування) у сфері медіації.

Замовник – юридична або фізична особа, яка наймає тренера (викладача, коуча) або іншу юридичну особу з метою здійснення навчання у сфері медіації.

Компетенції медіатора – елементи компетентності, закріплені цими Засадами сукупності знань, розуміння та умінь, необхідні медіаторові для якісної продуктивної діяльності у межах відповідних функцій.

Компетентності медіатора – динамічне поєднання знань, розуміння, цінностей, навичок, умінь, яке забезпечує особі можливість функціонування як медіатора.

Рефлексія – психологічний механізм організації самоаналізу, який здійснюється через внутрішню роботу особистості, спрямовану на осмислення себе, своєї поведінки, власних дій і станів, самопізнання власного духовного світу, самоаналіз практичного життєвого досвіду, подій.

Супервізія – інструмент професійної підтримки та професійного розвитку, що передбачає здійснюваний більш досвідченим колегою - супервізором (наставником, куратором, ментором) комплекс заходів із навчально-методичного супроводу, спрямованих на роботу з професійними труднощами, аналіз недоліків та удосконалення організації роботи. Супервізія може проводитись як щодо однієї особи, так і щодо групи.

Інтервізія є міжколегіальним способом навчання в групі спеціалістів, які займають рівні позиції, з метою покращення професійних навичок та ефективності роботи. Тут відсутнє наставництво, натомість відбувається взаємне консультування, обмін досвідом, баченнями.

Скорочення:

Засади – основні засади навчання базовим навичкам медіатора.

БНМ – базові навички медіатора.

НАМУ – Громадська організація “Національна асоціація медіаторів України”.

Розділ 1. ПРИНЦИПИ НАВЧАННЯ БНМ

Комплексність навчальної програми

Навчальна програма передбачає збалансоване включення різних компетентностей, що зазначені в Розділі 2 цих Зasad, адаптоване під потреби конкретної навчальної групи.

Цілісність навчальної програми

Навчальна програма має цілісну, послідовну логіку викладу матеріалу, що забезпечує досягнення результату навчання при повному її засвоєнні.

Для забезпечення набуття компетентностей медіатора рекомендована тривалість навчальної програми БНМ має складати 90 астрономічних годин (для закладів вищої освіти – не менше 120 аудиторних годин при тривалості аудиторної години в 45 хвилин) теоретичної та практичної підготовки.

Для потреб у навчанні представників громад, школярів або інших специфічних замовлень (до прикладу, за умови володіння здобувачами частиною компетентностей, передбачених Розділом 2 цих Зasad, для корпоративних замовлень тощо) тривалість навчальної програми БНМ може бути скорочено, але не більше ніж до 48 астрономічних годин (для закладів вищої освіти – не менше 64 аудиторних годин при тривалості аудиторної години в 45 хвилин) теоретичної та практичної підготовки.

Навчання через практику

Процес навчання має поєднувати надання здобувачам теоретичних знань та забезпечення можливості отримання здобувачами досвіду участі у практичних вправах та її обговорення під час надання тренером/викладачем зворотного зв'язку здобувачам, використання активних методів навчання (рольових ігор, симуляцій, кейс-методу тощо), практикоорієнтованості (врахування практики

надання послуг медіації). Під час навчання має відбуватись формування системи теоретичних знань і системи навичок та вміння їх використання на практиці.

Екологічність освітнього процесу

Освітній процес будується на конгруентності обраних методів навчання принципам і цінностям, які закладаються в процесі навчання БНМ та формування професійної ідентичності медіатора, повазі до людини, прийнятті різноманіття поглядів.

Освітній процес слід будувати з турботою про забезпечення фізіологічних потреб та з урахуванням пізнавальних можливостей людини, забезпечуючи умови для ефективного засвоєння здобувачами навчального матеріалу, зокрема через надання їм зворотного зв'язку при відпрацюванні навичок.

Недискримінація

Чутливість до гендерних та культурних аспектів при плануванні, організації та реалізації навчального процесу. Прийняття різності, увага до різноманітності як ресурсу для підвищення ефективності навчання. Неприпустимість встановлення обмежень чи переваг для учасників освітнього процесу (замовників, провайдерів, тренерів, коучів, викладачів, здобувачів) за будь-якими ознаками (за виключенням відбору для участі у цільових навчальних програмах).

Чіткість, ясність формулювання результату навчання

Здобувач до початку навчання має бути ознайомлений зі структурою навчальної програми, проінформований про запланований до засвоєння (набуття) перелік та обсяг компетенцій за відповідною програмою навчання у сфері медіації, наявність і обов'язковість проміжних чи підсумкових форм контролю, критерії оцінювання тощо.

Формування професійної ідентичності

Програма навчання БНМ має включати вивчення етики медіатора та формування здатності до рефлексії, самоаналізу.

Розподіл відповідальності

Різні аспекти освітнього процесу знаходяться у зоні відповідальності різних його учасників: замовника, провайдера, тренера/коуча/викладача, здобувача¹.

¹ Деякі рекомендації щодо цього питання наведені в Розділі 3 цих Зasad "Рекомендації щодо застосування Зasad".

Розділ 2. КОМПЕТЕНТНОСТІ МЕДІАТОРА

Конфліктологічна компетентність

<i>Компетенція</i>	<i>Знання</i>	<i>Розуміння</i>	<i>Уміння</i>
Ідентифікація конфлікту (когнітивна)	Ознак конфлікту як ресурсу.	Природи, причин та функцій конфлікту.	Роз'яснити сторонам можливості трансформації конфлікту в конструктивну взаємодію.
Аналіз конфлікту та можливостей інтервенції (аналітична)	Методів аналізу конфліктів за їх типами, видами, суб'єктивним складом, динамікою тощо.	Відповідності методів аналізу меті аналізу. Динаміки розвитку конфлікту.	Визначити рівень ескалації конфлікту. Визначити можливість інтервенції в конфлікт та обирати її спосіб.
Вплив на стилі (стратегії) поведінки в конфлікті (біхевіористська)	Стилів (стратегій) поведінки в конфлікті.	Впливу способів поведінки в конфлікті на його перебіг, можливість його вирішення, трансформації.	Забезпечувати баланс сили/влади сторін конфлікту для їх ефективної взаємодії.
Визначення способу та дизайну інтервенції в конфлікті (інтервенціоністська)	Способів інтервенції в конфлікті.	Сутності, мети, меж, можливих наслідків інтервенції.	Вибрати відповідний певному конфлікту спосіб інтервенції та його дизайн.

Комунікативна компетентність

Компетенція	Знання	Розуміння	Уміння
Активне слухання	Поняття та елементів, форм активного слухання.	Функцій зворотного зв'язку в комунікації.	Слухати та чути, уточнювати почуте та надавати зворотний зв'язок у вербальній, невербальній та паравербальній формі. Підтримувати візуальний контакт із співрозмовником. Працювати з паузою.
Робота з емоціями	Поняття емоцій та їх функцій.	Значення емоцій в процесі комунікації та прийняття рішень. Природи стресу внаслідок придушеної емоції та нереалізованої потреби.	Розпізнавати, визнавати, називати, уточнювати емоції. Трансформувати емоції в творчий ресурс для сторін.
Резюмування	Техніки резюмування.	Ролі та функцій резюмування.	Доречно застосовувати резюмування.
Міжкультурна комунікація	Поняття культури та культурного розмаїття.	Культурного розмаїття, культурних особливостей та відмінностей.	Спілкуватися з представниками інших культур; толерантно ставитися до культурних відмінностей співрозмовника.

Перефразування та переформулювання	Техніки перефразування та переформулювання.	Ролі та функції перефразування та переформулювання.	Усвідомлювати сутність, значення повідомлення співрозмовника, відслідковувати конфліктогени; переформулювати повідомлення з виключенням конфліктогенів, проясненням змісту і сенсу повідомлення.
Постановка запитань	Різних видів запитань.	Мети постановки запитань, критеріїв влучних запитань.	Доречно ставити різні види запитань. Чітко та просто формулювати запитання.
Безоціночність повідомлень	Поняття судження.	Впливу оціночних повідомлень на комунікацію.	Формулювати думки як безоціночні повідомлення.
Невербальна комунікація	Поняття та видів невербальної комунікації.	Значення, ролі невербальної комунікації.	Розпізнавати невербальні повідомлення. Контролювати власні невербальні повідомлення, передавати їх з дотриманням принципу нейтральності та утриманням балансу сторін.

Процедурна компетентність

Компетенція	Знання	Розуміння	Уміння
Робота з конфіденційною інформацією	Поняття конфіденційності.	Значення і важливості конфіденційності.	Вчасно звертати увагу на "чутливу" інформацію, з'ясовувати рівень конфіденційності інформації для сторін, дотримуватися конфіденційності.
Оцінювання медіабельності конфлікту	Поняття та критеріїв медіабельності конфлікту чи спору.	Об'єктивних та суб'єктивних критеріїв медіабельності.	Оцінювати ситуацію на медіабельність перед початком та в ході медіації.
Залучення сторін у медіацію та підтримання їх мотивації залишатись у процедурі	Факторів, що впливають на прийняття рішень. Технік роботи зі спротивом.	Причин виникнення спротиву. Цілей роботи медіатора зі спротивом сторін. Важливості дотримання принципів добровільності та самовизначення сторін.	Роз'яснити сторонам суть, принципи та правила, можливості та наслідки медіації, ролі та межі відповідальності учасників процедури. Доречно використовувати техніки роботи зі спротивом. Сприяти виробленню та оцінюванню варіантів вибору.

<p>Ведення процедури</p>	<p>Принципів медіації. Правил медіації. Етапів медіації та їх завдань, форм зустрічей, інших складових процедури.</p>	<p>Важливості дотримання послідовності етапів медіації, цілей різних форм зустрічей. Варіативності результатів медіації. Ролей медіатора, сторін, інших учасників медіації. Принципів медіації. Мети встановлення правил медіації.</p>	<p>Організувати та підтримувати безпечний та комфортний простір для конструктивних переговорів, забезпечувати дотримання принципів та правил медіації, послідовності її етапів. Керувати процесом (плином) та темпом переговорів. Допомагати сторонам у розгляді варіантів рішень та альтернатив обговорюваній угоді (BATNA/WATNA тощо).</p>
---------------------------------	---	--	--

Рефлексивна компетентність

Компетенція	Знання	Розуміння	Уміння
Ціннісно-етична	Цінностей та норм етики медіатора, зокрема Кодексу етики медіатора НАМУ ² .	Ціннісних та етичних засад (підвалин) медіації.	Діяти відповідно до цінностей та норм етики медіатора.
Рольова	Ролі медіатора в процесі медіації.	Границь між компетенціями медіатора та іншими професійними компетенціями.	Триматись в межах ролі медіатора під час процедури медіації.
Ситуаційне оцінювання	Закономірностей комунікації та ознак її ефективності, структури медіації. Методів перевірки реалістичності сприйняття ситуації учасниками медіації. Об'єктивних критеріїв оцінювання ситуації, домовленостей.	Логіки структурування медіації в цілому та мети кожного її етапу. Наявності чинників, що можуть вплинути на хід медіації, виконання домовленостей сторонами.	Відслідковувати актуальну ситуацію в процедурі медіації, прогнозувати її розвиток, скеровувати перемовини відповідно до етапів медіації. Застосовувати методи перевірки реалістичності сприйняття ситуації учасниками медіації.
Ресурсність та безпека професійної діяльності	Механізмів саморефлексії, зворотного зв'язку, супервізії, інтервізії.	Важливості саморефлексії, зворотного зв'язку, супервізії, інтервізії для професійного розвитку, запобігання професійному вигорянню та професійній деформації.	Застосовувати саморефлексію, запитувати та приймати зворотний зв'язок, брати участь в інтервізії, проходити супервізію, дбати про підвищення кваліфікації.

² <http://namu.com.ua/ua/info/mediators/ethical-code>

Права компетентність у сфері медіації

<i>Компетенція</i>	<i>Знання</i>	<i>Розуміння</i>	<i>Уміння</i>
Орієнтація в законодавстві щодо медіації	Основних нормативних положень щодо процедури медіації, регулювання діяльності медіатора.	Правових засад взаємодії правової системи і медіації, відповідальності медіатора, конфіденційності процедури медіації.	Знаходити нормативно-правові акти щодо медіації і отримувати з них інформацію. Дотримуватись законодавства під час проведення медіації та оформлення її результатів.
Робота з угодами в процесі медіації	Положень щодо основних угод в медіації (договір про проведення медіації, угода за результатами медіації).	Правової сутності угод в медіації.	Оформлення угод щодо медіації.

Розділ 3. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСАД

3.1. Рекомендації для провайдерів освітніх послуг

Методичне забезпечення навчання БНМ здійснюється на власний розсуд провайдера освітніх послуг з дотриманням вимог академічної доброчесності³.

Важливо, щоби навчання БНМ проводила особа, яка має підтвержені компетенції як медіатор і тренер та/чи фахівець у сфері освіти дорослих. Для допомоги тренеру у проведенні окремих вправ (як от симуляції чи рольові ігри) під час освітнього процесу з навчання БНМ може залучатись коуч (коучі) для надання зворотного зв'язку здобувачам під час виконання цих вправ, якому для цього достатньо бути медіатором-практиком. В інших випадках для викладачів, які здійснюють педагогічну діяльність в межах програм навчання у сфері медіації, не обов'язково мати досвід практики як медіатора.

Рекомендоване навантаження тренерів та комфортні умови навчання учасників тренінгу є такими: оптимальна кількість учасників в групі, що дозволяє урізноманітнити роботу учасників у малих групах та забезпечити якісну рефлексію і групову динаміку – 16, мінімальна кількість учасників – 8, максимальна 24. При цьому якісне, зокрема коучингове, супроводження учасників під час навчання можливе при співвідношенні не більше 16 осіб на одного тренера, бажано – 1 тренер (коуч) на кожні 8 осіб (дві малі групи).

Рекомендована тривалість повної навчальної програми БНМ становить 90 астрономічних годин (для закладів вищої освіти – не менше 120 аудиторних годин при тривалості аудиторної години в 45 хвилин), з яких не менше 50% – практичне навчання. Для потреб у навчанні представників громад, школярів або інших специфічних замовлень (до прикладу, за умови володіння здобувачами частиною компетентностей, передбачених Розділом 2 цих Зasad, для

³ Більше про академічну доброчесність див. за посиланням:

<http://library.uipa.edu.ua/poslygy/naukovtsiam-fakhivtsiam/naukovtsiam/akademichna-dobrocheshnist.html>

корпоративних замовлень тощо) тривалість навчальної програми БНМ може бути скорочено, але не більше ніж до 48 астрономічних годин (для закладів вищої освіти – не менше 64 аудиторних годин при тривалості аудиторної години в 45 хвилини) теоретичної та практичної підготовки. Бажано встановлювати перерви між навчальними модулями, які рекомендовані для забезпечення можливості формування рефлексивних компетенцій та міжмодульної практики осіб, які навчаються. Рекомендована тривалість щоденного навчання, що забезпечує ефективне засвоєння навчального матеріалу: від 4 до 8 годин.

Враховуючи можливість відмінної логіки (послідовності) викладу навчального матеріалу в різних навчальних програмах, питання можливості продовження навчання за іншою програмою (у іншого провайдера) вирішується провайдером та особою, яка бажає продовжити навчання, в індивідуальному порядку.

Провайдери освітніх послуг можуть проводити підсумкове оцінювання набутих особами, що завершили навчання, знань та навичок як в межах навчальної програми, так і на запит (за бажанням) випускників, поза межами мінімального навчального часу, визначеного цими Засадами. Наявність, можливість або обов'язковість проміжних чи підсумкових форм контролю, критерії оцінювання повинні бути оголошені одночасно з оголошенням про набір до навчальної групи. Стажування здобувачів у проміжку часу між завершенням навчання (певної його частини) та підсумковим (проміжним) оцінюванням може суттєво підвищити рівень компетентності випускників навчальних програм у сфері медіації.

На посвідчення проходження особою навчання БНМ, його завершення та рівня набутих компетентностей (у випадку, якщо проводилось підсумкове оцінювання) провайдер освітніх послуг має видати випускникові відповідний сертифікат або інший документ (свідоцтво, диплом тощо), що містить таку інформацію:

- ▶ прізвище, ім'я, по батькові особи, яка пройшла підготовку;
- ▶ назва провайдера освітніх послуг (суб'єкту господарювання), що здійснив підготовку;
- ▶ назва програми підготовки;
- ▶ кількість годин навчання, в тому числі кількість годин практичного навчання;
- ▶ період підготовки (її часові межі);

- ▶ результати підсумкового оцінювання, якщо таке проводилось;
- ▶ номер сертифікату (свідоцтва, диплома тощо).

До сертифікату може додаватись опис програми підготовки та набутих випускником компетенцій.

Провайдери навчальних послуг ведуть облік сертифікатів (інших документів), що були видані за результатами проведення навчання БНМ.

Особа, яка проходила підготовку за певною програмою, але не завершила її виконання, зокрема не підтвердила здобуття визначених програмою компетентностей, може отримати довідку про навчання із зазначенням інформації про виконану частину навчальної програми.

Відсутність на очних заняттях протягом більше ніж 15% передбаченого для них навчального часу може стати підставою для відмови у видачі сертифікату здобувачеві БНМ, оскільки відсутність на заняттях, особливо під час практичних вправ, суттєво знижує можливості для якісного вивчення навчального матеріалу та здобуття навичок.

При здійсненні навчання БНМ слід враховувати, що якісна підготовка медіатора є результатом спільних зусиль замовника, провайдера, тренерів (коучів, викладачів), здобувачів БНМ. При цьому зони відповідальності (сфери впливу) кожного з учасників освітнього процесу розподіляється таким чином:

- ▶ *тренер (коуч, викладач)* відповідає за формування та якість реалізації змісту навчання (навчальної програми), зокрема, відповідно до замовлення, вимог провайдера та цих Зasad; за достатність своєї компетентності для досягнення мети навчальної програми;
- ▶ *здобувач БНМ* відповідає за вибір провайдера і навчальної програми та власну навчальну активність (відвідування занять, виконання завдань, опрацювання роздаткових матеріалів, літератури, інших ресурсів, участь у спільній рефлексії тощо);
- ▶ *провайдер освітніх послуг* відповідає за кадрове забезпечення (врахування унікальності комплексу знань, навичок, досвіду, компетентності тренера/коуча/викладача), організаційне та методичне забезпечення освітнього процесу та атестації здобувачів БНМ (якщо вона передбачена); згоду (відповідь, акцепцію) на виконання замовлення щодо освітніх послуг, за можливості – участь у формуванні замовлення;

- ▶ *замовник освітніх послуг* відповідає за чіткість формулювання замовлення, визначення мети та бажаних результатів навчання здобувачів, формування вимог до тренера (коуча, викладача), формування (відбір) навчальної групи, наявність необхідних ресурсів для забезпечення якісної реалізації навчальної програми.

Варто звернути увагу на те, що ролі замовника і провайдера освітніх послуг можуть співпадати у випадку винаймання донором (замовником) тренерів (коучів, викладачів), які працюють одноосібно, для виконання певних частин навчальної програми. Також можуть співпадати ролі провайдера і тренера (викладача), якщо тренер (викладач) працює одноосібно, не у складі або за наймом юридичної особи – провайдера.

При формуванні навчальних програм доцільно враховувати актуальний стан розвитку практики надання послуг медіації, національний та зарубіжний досвід педагогіки, мету навчання.

При рекламі та іншій комунікації щодо навчання БНМ провайдерам освітніх послуг варто утримуватись від зневажливого, знецінюючого порівняння власної навчальної програми (свого “продукту”) з іншими навчальними програмами (школами, традиціями, підходами в медіації, її моделями).

3.2. Рекомендації для осіб, які бажають пройти навчання у сфері медіації

Обираючи програму навчання медіації в першу чергу варто обміркувати, чи бажаєте Ви:

- ▶ *ознайомитись з медіацією*, більше дізнатися про сутність медіації та її відмінність від інших методів вирішення конфліктів (спорів), щоб в подальшому брати участь у такій процедурі чи рекомендувати її Вашим клієнтам;
- ▶ *використовувати деякі навички медіатора* у своїй основній професійній (громадській) діяльності;
- ▶ *здійснювати супровід сторін в медіації*, отримати навички участі в процедурі медіації як адвокат, експерт, перекладач, для підтримки підопічних тощо;
- ▶ *практикувати як медіатор*, розвиватись в цій професії.

Відповідь на це питання надасть Вам можливість обрати найбільш відповідну програму навчання та раціонально використати час і гроші.

Для обрання відповідної Вашій меті навчальної програми варто враховувати форми організації навчання. Організація навчання у формі тренінгу є найоптимальнішим варіантом для набуття навичок медіатора. В інших випадках можуть бути доречними інші форми навчання: лекційні курси, семінари, круглі столи, вебінари, онлайн-програми тощо.

Визнання та дотримання положень цих Зasad провайдером може свідчити про якість освітніх послуг, що ними надаються.

Важливо, щоби навчання БНМ проводила особа, яка має підтвержені компетенції як медіатор і тренер та/чи фахівець у сфері освіти дорослих. Для допомоги тренеру у проведенні окремих вправ (як-от симуляції чи рольові ігри) під час освітнього процесу з навчання БНМ може залучатись коуч (коучі) для надання зворотного зв'язку здобувачам під час виконання цих вправ, якому для цього достатньо бути медіатором-практиком. В інших випадках для викладачів, які здійснюють педагогічну діяльність в межах програм навчання у сфері медіації, не обов'язково мати досвід практики як медіатора.

3.3. Рекомендації щодо обрання медіатора для осіб, які мають намір взяти участь у процедурі медіації з метою вирішення своєї ситуації

При обранні медіатора інформація щодо його навчання може допомогти Вам звернути увагу на його компетенції та прихильність певним особливостям ведення процедури, які варто обговорити з медіатором до початку процедури. Доречно, зокрема, звернути увагу на те, чи було дотримано положення цих Зasad провайдером освітніх послуг, що засвідчив проходження навчання медіатором сертифікатом або іншим документом.

Зміст цих Зasad може слугувати орієнтиром для визначення володіння медіатором компетентностями, необхідними для професійної діяльності, та підтвердженням якості послуг, що ним надаються.

3.4. Рекомендації для донорів та інших замовників послуг навчання у сфері медіації

Для забезпечення ефективності процесу навчання БНМ та раціонального використання робочого часу і фінансових ресурсів рекомендовано на початку формування грантової, конкурсної, комерційної пропозиції вирішити питання про мету навчання, а саме:

- ▶ *ознайомитись з медіацією*, більше дізнатися про сутність медіації та її відмінність від інших методів вирішення конфліктів (спорів), щоб в подальшому брати участь у такій процедурі чи рекомендувати її Вашим клієнтам;
- ▶ *використовувати деякі навички медіатора* у своїй основній професійній (громадській) діяльності;
- ▶ *здійснювати супровід сторін в медіації*, отримати навички участі в процедурі медіації як адвокат, експерт, перекладач, для підтримки підопічних тощо;
- ▶ *практикувати як медіатор*, розвиватись в цій професії.

Відповідь на це питання допоможе обрати відповідні Вашій меті навчальну програму та форми організації освітнього процесу. Організація навчання у формі тренінгу є найоптимальнішим варіантом для набуття навичок медіатора. В інших випадках можуть бути доречними інші форми навчання: лекційні курси, семінари, круглі столи, вебінари, онлайн-програми тощо.

Важливо, щоби навчання БНМ проводила особа, яка має підтвержені компетенції як медіатор і тренер та/чи фахівець у сфері освіти дорослих. Для допомоги тренеру у проведенні окремих вправ (як-от симуляції чи рольові ігри) під час освітнього процесу з навчання БНМ може залучатись коуч (коучі) для надання зворотного зв'язку здобувачам під час виконання цих вправ, якому для цього достатньо бути медіатором-практиком. В інших випадках для викладачів, які здійснює педагогічну діяльність в межах програм навчання у сфері медіації, не обов'язково мати досвід практики як медіатора.

Варто приділити увагу забезпеченню прийнятної навантаження тренерів та комфортних умов навчання учасників тренінгу, а саме: оптимальна кількість учасників в групі, що дозволяє урізноманітнити роботу учасників у малих групах та забезпечити якісну рефлексію і групову динаміку – 16, мінімальна кількість учасників – 6,

максимальна – 24. При цьому якісне, зокрема коучингове, супроводження учасників під час навчання можливе при співвідношенні не більше 16 осіб на одного тренера, бажано – 1 тренер (коуч) на кожні 8 осіб (дві малі групи). Також варто враховувати, що ефективність роботи (навчання) групи залежить від вмотивованості учасників до навчання та стабільності персонального складу групи. З метою забезпечення ефективної та активної роботи учасників під час освітнього процесу може здійснюватися попередній відбір на навчання, до якого бажано залучати тренерів (коучів, викладачів).

Питання щодо надання здобувачам методичних та/або роздаткових матеріалів вирішується тренерами (викладачами) за домовленістю із замовником (донором).

Рекомендована тривалість повної навчальної програми БНМ становить 90 астрономічних годин (для закладів вищої освіти – не менше 120 аудиторних годин при тривалості аудиторної години в 45 хвилин), з яких не менше 50% – практичне навчання. Для потреб у навчанні представників громад, школярів або інших специфічних замовлень (до прикладу, за умови володіння здобувачами частиною компетентностей, передбачених Розділом 2 цих Зasad, для корпоративних замовлень тощо) тривалість навчальної програми БНМ може бути скорочено, але не більше ніж до 48 астрономічних годин (для закладів вищої освіти – не менше 64 аудиторних годин при тривалості аудиторної години в 45 хвилин) теоретичної та практичної підготовки. Бажано встановлювати перерви між навчальними модулями, які рекомендовані для забезпечення можливості формування рефлексивних компетенцій та міжмодульної практики осіб, які навчаються. Рекомендована тривалість щоденного навчання, що забезпечує ефективне засвоєння навчального матеріалу: від 4 до 8 годин.

3.5. Додаткові рекомендації для провайдерів освітніх послуг – закладів вищої освіти, що надають послуги з навчання у сфері медіації

На доповнення до рекомендацій, викладених в п.3.1. цих Зasad, вищим закладам освіти під час організації та проведення навчання у сфері медіації варто враховувати викладене нижче.

Для найбільш ефективного засвоєння і практичного відпрацювання матеріалу доцільно застосовувати тренінговий спосіб навчання, найкраще – кількадекний інтенсив. За необхідності проведення занять в форматі лекцій із застосуванням інтерактивних технік, потрібно розбити заняття на 2-3 суміщені пари (не менше 2-ох).

Навчання навичкам медіатора може відбуватися в межах вибіркового навчальних дисциплін (бажано – за вибором закладу вищої освіти) освітніх чи освітньо-наукових програм різних спеціальностей, таких як право, правоохоронна діяльність, міжнародне право, педагогіка, психологія, соціологія, соціальна робота тощо, або в межах окремих сертифікатних навчальних програм чи програм підвищення кваліфікації.

При атестації здобувачів (слухачів) доцільно враховувати результати виконання практичних вправ та участі у симуляції медіації.

ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

i. Способи визнання Зasad та оголошення про їх дотримання

- ▶ Провайдер послуг з навчання базовим навичкам медіатора або інший суб'єкт своїм рішенням (рішенням керівного органу) приймає до виконання Засади та при укладенні договорів про надання освітніх послуг або щодо інших сфер своєї діяльності зазначає у таких договорах про провадження своєї діяльності на основі (з дотриманням) цих Зasad.
- ▶ Оголошення про прийняття до виконання Зasad на публічному заході та/або на ресурсах в мережі інтернет з наданням посилання на їх текст на сайті НАМУ.
- ▶ Підписання та публічна презентація відповідного Меморандуму між НАМУ та провайдером освітніх послуг щодо проведення навчання відповідно до Зasad.
- ▶ Ведення списку суб'єктів, що визнали Засади, на сайті НАМУ.
- ▶ Інші публічні дії.

ii. Моніторинг використання та дотримання Зasad

Моніторинг використання та дотримання Зasad може здійснюватися НАМУ та суб'єктами, що прийняли рішення про їх визнання та дотримання, для узагальнення практики та визначення потреб у внесенні змін до Зasad.

iii. Подальший перегляд Зasad

Засади можуть бути переглянуті та/або змінені, доповнені за рішенням Правління ГО "Національна асоціація медіаторів України" для підтримання їхньої актуальності, ефективності, відповідності законодавству, потребам медіаторів і їх клієнтів, суспільства в цілому.

Про підстави для перегляду, учасників напрацювання оновленого тексту, процес перегляду та оновлений зміст Зasad оголошується на сайті та інших ресурсах НАМУ в мережі Інтернет.

Перегляд Зasad тягне за собою необхідність оновлення (підтвердження) рішень та публічних оголошень, здійснених відповідно до пункту "і" Заключних положень.

Автори:

Олеся Бік, Тетяна Білик, Андрій Гусєв, Вікторія Ейдемїллер, Галина Єрьоменко,
Владислава Канєвська, Роман Коваль, Наталя Крєстовська, Марія Мотилюк,
Катєрина Наровська, Світлана Петрова, Дїана Проценко, Луїза Романадзе,
Ірина Таран, Інна Терещенко, Ольга Тютюн

Наукові консультанти:

Тетяна Кисельова, Дїана Проценко, Луїза Романадзе

Загальна редакція: Катєрина Наровська

ОСНОВНІ ЗАСАДИ НАВЧАННЯ БАЗОВИМ НАВИЧКАМ МЕДІАТОРА

ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ “НАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ МЕДІАТОРІВ УКРАЇНИ”
БЛАГОДІЙНИЙ ФОНД “ПРОСТІР БЕЗ КОНФЛІКТУ”
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ “ЖІНОЧІ ІНІЦІАТИВИ”
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ “ІНСТИТУТ МИРУ І ПОРОЗУМІННЯ”
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ “ЛІГА МЕДІАТОРІВ УКРАЇНИ”
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ “ОДЕСЬКА ОБЛАСНА ГРУПА МЕДІАЦІЇ”
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ “ПОДІЛЬСЬКИЙ ЦЕНТР МЕДІАЦІЇ”
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ “УКРАЇНСЬКИЙ ЦЕНТР МЕДІАЦІЇ”
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ “ЦЕНТР ДОПОМОГИ СІМ’І”
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ “ЦЕНТР ПРАВА ТА ПОСЕРЕДНИЦТВА”
ГРОМАДСЬКА СПІЛКА “УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ МЕДІАЦІЇ”
СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО “МОЯ ДІЯ”
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ”
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА”
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ”
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ НАПН УКРАЇНИ

ВИДАВЕЦЬ ЗАХАРЕНКО В. О.

Свідоцтво суб’єкта видавничої справи
серія ДК № 2290 від 14 вересня 2005 року
Тел.: (067) 720-18-23. E-mail: panteon@i.ua

Здано до набору 30.08.2019. Підписано до друку 02.09.2019.
Формат 64*90 1/16. Гарнітура «Myriad Pro». Папір крейдований. Друк офсетний.
Наклад 500 прим. Зам. № 02/09/19

Дизайн та додрукарська підготовка: Павло Шевченко

Віддруковано у друкарні СПД-ФО Захаренко В.О.
пров. Руслана Лужєвського 14. копус 6. Тел.: +380677201823

Електронна версія документа на сайті НАМУ:

Ця публікація була здійснена за підтримки американського народу, наданої через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) в рамках Програми «Нове правосуддя».

Погляди авторів, викладені у цьому виданні, не обов'язково відображають погляди Агентства США з міжнародного розвитку або уряду Сполучених Штатів Америки.